

УДК 330.342.24

Кригульська Т.Б.¹, Розумна Т.О.²

¹канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. МТЕ-210сп НУ «Запорізька політехніка»

ЕКОНОМІКА ЗНАЇЬ: РИСИ ТА НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Починаючи з кінця ХХ століття в світі розпочалося формування постіндустріального суспільства, тобто суспільства нового типу, характерною рисою якого стало створення нової моделі економіки - економіки знань.

Переміщення інтелекту та наукових знань в центр основних чинників стійкого економічного зростання стали причиною концентрації уваги сучасних дослідників на проблемі становлення економіки знань. Ця економічна модель сьогодні розглядається як гарант сучасного поступального руху суспільства, побудови конкурентної економіки, задоволення постійно зростаючих потреб людей та зміцнення соціальної згоди. Усі дослідники в основі економіки знань бачать знання як основний інструмент прискорення темпів науково-технічного прогресу та зростання добробуту нації.

Економіка знань - це нова модель розвитку економічних систем, яка має прийти на зміну економіці винищення та експлуатації природи, економіці, де головною метою функціонування економічних суб'єктів є максимізація прибутку будь-якими засобами, незважаючи на наслідки.

Уперше термін «економіка знань» використав у своїх працях Ф. Махлуп. З його допомогою він намагався підкреслити роль знань як вирішального чинника економічного зростання та суспільного розвитку.

Сьогодні до економіки знань у найширшому сенсі відносять три основні сфери економічного розвитку: науково-дослідні і дослідно-конструкторські

розробки (НДДКР) та інновації, освіту і навчання, що сприяють формуванню людського капіталу, а також інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Одним із поширених у світовій практиці показників постіндустріального розвитку країн є інвестиції в економіку знань. Експерти ОЕСР вимірюють інвестиції у знання за сукупністю національних витрат на вищу освіту, проведення НДДКР і розробку програмного забезпечення.

Політика розвитку людського інтелектуального капіталу на сьогодні є однією із головних складових стратегії конкурентоспроможності тієї чи іншої країни при формуванні економіки, що базується на знаннях.

Серед найзначніших конкурентних переваг України на шляху до розбудови економіки знань, на наш погляд, - високий рівень освіченості її громадян. Так, 45 % українських працівників працездатного віку мають вищу освіту, і за цим показником Україна посідає п'яте місце серед 37-ми країн.

Україна володіє високорозвиненим науковим потенціалом, який спроможний ефективно розв'язувати актуальні проблеми суспільного розвитку та вирішувати сучасні інноваційні завдання. Інтелектуальний потенціал України, незважаючи на негативні наслідки соціально-економічних трансформацій, які мали місце до середини 90-х років XX століття, й дотепер лишається досить потужним.

Незважаючи на значне скорочення кількості вчених, Україна й досі посідає одне з перших місць в Європі за часткою науковців серед працездатного населення. Однак, влада України, починаючи з часів проголошення її незалежності й дотепер, не спромоглася забезпечити прогресивний розвиток наукової діяльності в країні, що ставить під загрозу успадкований нею величезний радянський науковий потенціал.

Головними проблемами низького рівня інвестування у сучасну вітчизняну науку можна вважати: низьку інноваційну активність економіки країни; відсутність розвинутої інноваційної інфраструктури і, як наслідок – неефективність механізмів трансферу знань та технологій; низький рівень капіталізації інтелектуального потенціалу, що призводить до погіршення інвестиційної привабливості наукових організацій.

Щоб змінити становище і не відстати від загальносвітових тенденцій, коли суспільством починають керувати закони економіки знань, керівництву нашої держави доцільно, перш за все, спрямувати свої зусилля на консолідацію суспільства та формування середовища для розвитку економіки знань. Інноваційна економіка ґрунтується на знаннях, і це означає, що основним капіталом будь-якої економічної структури стає інтелектуальна власність, людський капітал, інноваційні розробки та «ноу-хау».

Таким чином, розбудова економіки знань має стати національною метою та пріоритетом для України XXI століття, що сприятиме ствердженню

національного інтелектуального потенціалу нашої країни на гідному рівні та підвищенню її конкурентоспроможності у міжнародному просторі.